

Sayı : 55645529

28/12/2012

Konu: Genel Sağlık Sigortası Bakımından
Rücu ve Yersiz Ödemelerin Geri Alınması

GENELGE

2012/40

Bilindiği üzere 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun (bundan sonra “Kanun” olarak ifade edilecektir) 76 ncı maddesinin değişik altıncı fıkrasında; “Genel sağlık sigortalısına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere kasti veya suç sayılır bir hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle Kurumun sağlık hizmeti sağlamasına veya bu kişilerin tedavi süresinin uzamasına sebep olduğu mahkeme kararıyla tespit edilen üçüncü kişilere, Kurumun yaptığı sağlık hizmeti giderleri tazmin ettirilir.” Hükümü yer almaktadır. Bu itibarla genel sağlık sigortası yönünden rücu ve yersiz ödemelerin geri alınmasında uygulanacak işlemler ve dikkat edilecek hususlar aşağıda açıklanmıştır.

A. GENEL HUSUSLAR

(1) Yukarıda hükümden de anlaşılacağı üzere; genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere Kurumca sağlık hizmeti sağlanmasına ya da bu kişilerin tedavi sürelerinin uzamasına neden olan üçüncü kişilerden söz konusu sağlık hizmeti giderlerinin tazmin edilebilmesi için, bu sağlık harcamalarının üçüncü kişilerin;

- Suç sayılır bir hareketi,
- Kasti,
- İlgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması,
- İhmali nedenlerinden en az birisi sebebiyle ortaya çıkmış olması gerekmektedir.

(2) Bu şekilde meydana gelmiş bir olayın hemen arkasından ortaya çıkmış veya aynı olaya bağlı olarak ileride gerçekleşecek sağlık hizmeti giderleri ile Kanunun 65inci maddesinde belirtilen yol, gündelik ve refakatçi giderleri, bu giderlerin ortaya çıkmasına sebebiyet veren gerçek ve/veya tüzel kişilerden Kurumca kanuni faizi ile birlikte rücu tahsil edilecektir.

(3) Kanun hükümlerine göre Kurum alacağının tahsil edilebilmesi için, rücu işlemlerinin başlatılmasını teminen belirtilen giderlere ilişkin tüm sağlık faturası ve eki belgelerin, eksiksiz olarak sağlanmış olması önem taşımaktadır. Kuruma intikal ettirilen belgelerin haricinde, ihtiyaç duyulacak diğer belgelerin temin edilmesi için ilgili yerlerle her türlü yazışma ivedilikle gerçekleştirilmeli ve gerekli belgelerin teminiyle birlikte söz konusu alacağın tahsili için gerekli işlemler gecikmeksizin başlatılmalıdır.

B. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI HALİNDE İŞVERENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ İLE İŞVERENİN SORUMLULUĞU VE RÜCU İŞLEMLERİ

(1) Bilindiği üzere, Kanunun 76 ncı maddesi; “İşveren, iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan genel sağlık sigortalısına sağlık durumunun gerektirdiği sağlık hizmetlerini derhal sağlamakla yükümlüdür. Bu amaçla işveren tarafından sağlanan ve belgelere dayanan sağlık hizmeti giderleri ve 6 ncı madde hükümlerine göre yapılacak masraflar Kurum tarafından karşılanır.

Birinci fıkrada belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesindeki ihmalden veya gecikmesinden dolayı, genel sağlık sigortalısının tedavi süresinin uzamasına veya malûl kalmasına veya malûllük derecesinin artmasına sebep olan işveren, Kurumun bu nedenle yaptığı her türlü sağlık hizmeti giderini ödemekle yükümlüdür.

İlgili kanunları gereğince sağlık raporu alınması gerektiği halde sağlık raporuna dayanmaksızın veya alınan raporlarda söz konusu işte çalışması tıbbî yönden elverişli olmadığı belirtildiği halde genel sağlık sigortalısını çalıştıran işverenlere, bu nedenle Kurumca sağlanan sağlık hizmeti giderleri tazmin ettirilir. Sağlık kurulu raporu ile belli bir işte çalışamayacağı belgelenen 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki kişiler bu işte çalıştırılmaz. Bu kişileri çalıştıran işverenler, genel sağlık sigortalısının aynı hastalık sebebiyle Kurumca sağlanan masraflarını ödemekle yükümlüdür. Tedavinin sona erdiğine ve çalışılabilir durumda olduğuna dair Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurullarından belge almaksızın başka işte çalışan genel sağlık sigortalısının aynı hastalığı sebebiyle sağlanan tedavi masrafları ise kendisinden alınır.

İş kazası ile meslek hastalığı, işverenin kastı veya genel sağlık sigortalısının iş sağlığını koruma ve iş güvenliği ile ilgili mevzuat hükümlerine aykırı hareketi sonucu olmuşsa, Kurumca sağlanan sağlık hizmeti giderleri işverene tazmin ettirilir. İşverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınır.

...” hükümlerini amirdir.

(2) Bu hükümler doğrultusunda öncelikli olarak işveren tanımı konusunda Kanunun 12 nci maddesi ile ilgili ikincil mevzuatı göz önünde bulundurulacak ve bir işverene bağlı olarak çalışan veya işveren sorumluluğunu/yükümlülüğünü taşıyan bir işvereni bulunan genel sağlık sigortalılarına yapılan sağlık giderlerinde işveren sorumluluğu söz konusu olacaktır. Bunun dışındaki genel sağlık sigortalıları ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişiler için sadece, bu Genelgenin II numaralı başlığında açıklanan, üçüncü kişilerin sorumluluğuna bağlı rücu işlemleri gerçekleştirilecektir.

(3) Diğer yandan; iş kazası ve meslek hastalığının tanımı, unsurları ve kapsamı, iş kazasının bildirim ve bildirim süresi ile iş kazası ve meslek hastalığının soruşturulması hususları, Kurumun 13/06/2011 tarih ve 2011/50 sayılı Genelgesinde, kusur oranlarının tespiti ise yine Kurumun 08/07/2011 tarih ve 2011/57 sayılı Genelgesinde ayrıntılı olarak açıklanmış olup, uygulamada bu hususlara riayet edilmesi gerekmektedir.

1- İşverenin yükümlülüğü ve rücu işlemleri

(1) Bilindiği üzere; 5510 sayılı kanunun “İşverenin, genel sağlık sigortalısının ve üçüncü kişilerin sorumluluğu” başlıklı 76 ncı maddesinin 1inci fıkrası uyarınca işverenin, iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan genel sağlık sigortalısının sağlık durumunun gerektirdiği sağlık hizmetlerini derhal sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. İşveren tarafından bu amaçla yapılan ve belgelere dayanan sağlık hizmeti giderleri ile 65 inci madde hükümlerine göre yapılacak yol gideri, gündelik ve refakatçi giderleri, Kurum tarafından karşılanacaktır. Bununla birlikte yine Kanunun 76 ncı maddenin 2 nci fıkrasında, 1inci fıkradaki yükümlülüklerin yerine getirilmesinde ihmalden veya gecikmesinden dolayı sigortalının tedavi süresinin uzamasına veya malûl kalmasına yahut malullük derecesinin artmasına sebebiyet veren işverenin, Kurumun bu nedenle yaptığı her türlü sağlık hizmeti giderlerini ödemekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir.

(2) Sağlık hizmeti sunularınca iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle tedavisi sağlanan sigortalı hakkında düzenlenecek sağlık kurulu raporu ile tedaviye geç başlanıldığının ve bu sebeple sigortalının tedavi süresinin uzadığının, malûl kaldığının veya malullük derecesinin

arttığı belgelenmesi halinde sigortalıya bu nedenle yapılan her türlü giderin Kurumca işverene rücu edilmesi gerekmektedir.

2- Sağlık Raporu İle İlgili Rücu İşlemleri

(1) Bilindiği üzere Kanununun 76 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında; “İlgili kanunları gereğince sağlık raporu alınması gerektiği halde sağlık raporuna dayanmaksızın veya alınan raporlarda söz konusu işte çalışması tıbbî yönden elverişli olmadığı belirtildiği halde genel sağlık sigortalısını çalıştıran işverenlere, bu nedenle Kurumca yapılan sağlık hizmeti giderleri tazmin ettirilir. Sağlık kurulu raporu ile belli bir işte çalışamayacağı belgelenen 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki kişiler bu işte çalıştırılmaz. Bu kişileri çalıştıran işverenler, genel sağlık sigortalısının aynı hastalık sebebiyle Kurumca yapılan masraflarını ödemekle yükümlüdür. Tedavinin sona erdiğine ve çalışılabilir durumda olduğuna dair Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurullarından belge almaksızın başka işte çalışan genel sağlık sigortalısının aynı hastalığı sebebiyle yapılan tedavi masrafları ise kendisinden alınır.” hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm doğrultusunda;

a) Sağlık raporu alınması gerektiği halde sağlık raporuna dayanmaksızın veya

b) Alınan raporlarda söz konusu işte çalışması tıbbî yönden elverişli olmadığı belirtildiği halde genel sağlık sigortalısını çalıştıran işverenlere Kurumca yapılan giderler rücu edilecek olup uygulamada aşağıdaki hususlara dikkat edilecektir.

2.1. Sağlık Raporsuz Çalıştırılma

(1) Genel sağlık sigortalısının ilgili mevzuat gereğince sağlık raporu alınması gerektiği halde sağlık raporuna dayanmaksızın çalıştırılması durumunda Kurumca yapılan giderler işverene rücu edilecektir.

(2) Gerekmesine rağmen rapor alınmaksızın veya rapor olmasına rağmen bu rapora aykırı olarak çalıştırılma hallerinde rücu işlemine konu olabilecek bir giderden söz edilebilmesi için, bu aykırı davranışlar sonucunda bir giderin oluşması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, aykırı davranış ile Kurumca karşılanan sağlık giderleri arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Bu maddenin uygulanmasında öncelikle, 4857 sayılı İş Kanunu ile diğer ilgili kanunlar, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü, Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği, Maden ve Taşocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönetmelik, Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik, Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik ile sair tüzük ve yönetmelik hükümleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

(3) Söz konusu raporların ilgili mevzuat hükümlerine göre alınması gereken sağlık raporu niteliğinde bulunup bulunmadığı hususunda tereddüt hasil olması durumunda, daha önceki Kurum uygulamasında; konu ilgili Bölge Çalışma Müdürlüklerinden sorulmakta ise de, Bölge Çalışma Müdürlüklerinin yoğun iş yükü sebebiyle, meydana gelen iş kazası ve meslek hastalığı vakalarında işveren, sigortalı ve üçüncü kişilerin kusur derecesinin belirlenebilmesi için dosyaların Çalışma Bölge Müdürlüklerine intikal ettirilmeyeceği hususu, Kurumun 08/07/2011 tarih ve 2011/57 sayılı Genelgesinde açıklanmıştır.

2.2.Sağlık Raporuna Aykırı Çalışma

(1) Sağlık Kurullarınca belli bir hastalığı nedeniyle bazı işlerde çalışamayacağına ilişkin rapor düzenlendiği halde buna aykırı olarak bu kişilerin çalıştırılması halinde aynı hastalık nedeniyle, Kurumca yapılan giderler işverene rücu edilecektir. Tedavinin sona erdiğine ve çalışılabilir durumda olduğuna dair, Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurullarından

belge almaksızın başka bir işte çalışan genel sağlık sigortalısının aynı hastalığı sebebiyle Kurumca yapılan giderleri ise, genel sağlık sigortalısının kendisinden tahsil edilecektir. Sağlık kurullarınca düzenlenen rapora aykırı olarak çalıştırılan sigortalılar ile devam eden tedavisi sonrası çalışabilir raporu almaksızın başka bir işte çalışma sonrasında yürütülecek rücu işlemlerinde anılan raporlarda belirtilen aynı hastalığı nedeniyle Kurumca karşılanan giderlerin bulunması gerekmektedir. Söz konusu hastalık tarif edilen çalışma hallerinde gerçekleşmiş olsa dahi, raporlarda belirtilen hastalığın haricinde diğer hastalıklar için yapılacak giderler rücu işlemine konu edilmeyecektir.

3- İşverenin iş kazası ve meslek hastalığı halinde sorumluluğu ve rücu işlemleri

(1) Genel sağlık sigortalısının maruz kaldığı iş kazası veya meslek hastalığı sonucu başvurduğu sağlık hizmeti sunucularınca verilen tedavileri dolayısıyla düzenlenen sağlık hizmeti giderlerine ilişkin faturaların il müdürlüklerine intikalinden sonra, olayın işverenin kastı veya genel sağlık sigortalısının iş sağlığını koruma ve iş güvenliğiyle ilgili mevzuat hükümlerine aykırı hareketi sonucu meydana gelmiş olduğu tespit edilmiş ise, Kurumca sağlanan ve/veya ileride yapılması gerekli bulunan iş kazası ve meslek hastalığına yönelik giderler işverene rücu edilecek olup işverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınacaktır.

(2) Bilindiği üzere kaçınılmazlık; hukuksal ve teknik anlamda fennen önlenmesi mümkün bulunmayan, başka bir anlatımla, işverenin mevzuatın öngördüğü tüm tedbirleri almış olduğu koşullarda dahi, zararın kısmen veya tamamen önlenmesinin mümkün olmadığı durum ve sonuçları ifade etmektedir. Olayın meydana geldiği tarihte, geçerli bilimsel ve teknik kurallar gereğince, tüm önlemler alınmış olmasına rağmen, iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesi durumu kaçınılmazlık hali olarak kabul edilmekte olup, işverenin alması gerektiği tedbirleri almadığı ve bu nedenle, iş kazası veya meslek hastalığının meydana geldiği durumlarda ise, olayın kaçınılmazlığından söz edilemeyeceği açıktır.

4-Kanunun 23 üncü maddesi hükmü gereğince süresinde bildirilmeyen sigortalılıktan doğan sorumluluk ve rücu işlemleri

(1) 5510 sayılı Kanunun “Süresinde bildirilmeyen sigortalılıktan doğan sorumluluk” başlıklı 23üncü maddesinde, “*Sigortalı çalıştırmaya başladığının süresi içinde sigortalı işe giriş bildirgesi ile Kuruma bildirilmemesi halinde, bildirgenin sonradan verildiği veya sigortalı çalıştırıldığının Kurumca tespit edildiği tarihten önce meydana gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık halleri sonucu ilgililerin gelir ve ödenekleri Kurumca ödenir.*

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hallerde, Kurumca sağlanan ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü masrafların tutarı ile gelir bağlanırsa bu gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri tutarı, 21 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı sorumluluk halleri aranmaksızın, işverene ayrıca ödettirilir.

...” hükmüne yer verilmiştir.

(2) Anılan maddenin 1 inci fıkrası hükmü gereğince, bir işyerinde çalışmaya başlayan sigortalının kanuni süresi içinde Kuruma bildirilmemesi, geç bildirilmesi ya da hiç bildirilmemesinin Kurumca tespiti hallerinde, bildirim Kuruma verildiği veya Kurumca tespit edildiği tarihten önce meydana gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde, Kurumca yapılan giderlerin tamamının da işverenden tahsil edilmesi gerekmektedir.

C. KURUMCA ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE RÜCU İŞLEMLERİ

(1) 5510 sayılı Kanunun 76 ncı maddesinin 5 inci fıkrasında belirtildiği üzere; genel sağlık sigortalısına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere kastı veya suç sayılır bir

hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle Kurumun sağlık hizmeti sağlamasına veya bu kişilerin tedavi süresinin uzamasına sebep olduğu mahkeme kararıyla tespit edilen üçüncü kişilere, Kurumun yaptığı sağlık hizmeti giderleri tazmin ettirilir. Bu fıkra hükmüne göre, genel sağlık sigortalısı ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere kastı veya suç sayılır bir hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle Kurumun sağlık hizmeti sağlamasına veya bu kişilerin tedavi süresinin uzamasına sebep olduğu mahkeme kararı ile tespit edilen üçüncü kişi/kişilerden, genel sağlık sigortalısına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kimselere Kurumca yapılan giderlerin, kusur oranları nispetinde müştereken ve müteselsilen rücu tahsil edilmesi gerekmektedir. Mahkeme kararında herhangi bir kusur oranının belirtilmemiş olması durumunda ise, Kurumca karşılanan tüm giderlerin talep edilmesi gerekmektedir.

1- Giderlere neden olan olayın unsurları

(1) Kurumca ödenen giderlerin ilgililerden rücu edilebilmesi için öncelikle olayın meydana gelişinde üçüncü kişi/kişilerin kastı veya suç sayılır bir hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle meydana geldiğinin mahkeme kararı ile tespit edilmiş olması gerekmektedir. Böyle bir olay ev kazası, iş kazası veya herhangi bir kaza durumunda ortaya çıkabileceği gibi adli vaka, tüm kasten yaralama ve kasten insan öldürme halleri, gibi hallerde ortaya çıkabilir.

Örneğin; İş kazası 3 üncü bir kişinin kastı veya kusuru yüzünden meydana gelmiş ise, Kurumca zarar görenlere bütün sigorta yardımları yapılmakla beraber, zarara sebebiyet veren 3 üncü kişiye ve şayet kusuru varsa bu üçüncü kişileri çalıştıranlara, Borçlar Kanununun ilgili hükümlerine göre rücu edilecektir.

(2) Adli vaka durumlarında hukuki şartların gerçekleşmesi halinde rücu işlemi yapılması gerekmektedir. Ancak, tıbbi anlamdaki her adli vakanın, Kurumumuz yönünden rücu işlemlerine esas alınacak bir olay olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Kurumun sağladığı sağlık hizmetinin verilmesine veya tedavi süresinin uzamasına neden olan olayın, genel sağlık sigortalısına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere kastı veya suç sayılır hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali sebebiyle meydana gelmiş olması gerekmektedir. Bu unsurları taşımayan bir olay, adli vaka dahi olsa rücu işleminin konusu sayılmayacağı gibi bu unsurları taşıyan bir olay adli vaka olmasa dahi rücu işleminin konusu olabilecektir. Kurumumuz yönünden önem arz eden konu, rücu işlemine esas teşkil edecek olan adli vakadır.

Örneğin; akrep sokması, yılan, kene ısırması gibi durumlar tıbbi anlamda bir adli vaka olmasına rağmen rücu işlemlerine konu edilmeyecek iken; sahipli bir köpeğin genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olduğu kişiyi ısırarak yaralaması durumunda, olayın adli vaka olup olmadığına bakılmaksızın yukarıdaki açıklamalara göre tedavi masraflarının tahsili için rücu işlemlerinin başlatılması gerekecektir.

2- Yargı süreçleri

(1) Kastı veya suç sayılır bir hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle genel sağlık sigortalısı ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere Kurumun sağlık hizmeti sağlamasına sebebiyet veren üçüncü kişi/kişiler hakkında ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kamu davası açılmasının ertelenmesi veya açılan kamu davasında mahkemece; davanın düşmesi, cezanın ertelenmesi, ceza verilmesine yer olmadığı, uzlaşma, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, güvenlik tedbirine hükmedilmesi ve mahkumiyet gibi kararların verilmesi durumunda, söz konusu karara istinaden rücu işlemlerinin başlatılması gerekmektedir.

(2) Ancak, üçüncü kişi ya da kişilerce genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere, cismani zarar veren bir haksız fiil nedeniyle Cumhuriyet Başsavcılığınca kovuşturma açıldığında, ilgili Cumhuriyet Savcılığınca bu kişi ve kişiler hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 172 nci maddesinin 1 ve 2 nci fıkralarında belirtildiği üzere Cumhuriyet Savcısınca,

a) Soruşturma evresi sonunda kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması gibi gerekçelerle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi,

Açılan ceza davasında, anılan Kanunun 223 üncü maddesi 2 nci fıkrasının a, c ve d bentlerinde hüküm altına alınan beraat gerekçeleri ile beraat ettirilen üçüncü kişi ya da kişiler için yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması,

b)Yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması,

c) Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin tespit edilmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması,

Aynı maddenin 3 üncü fıkrasında hüküm altına alınan yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik hali ya da geçici nedenlerin bulunması,

d)Yüklenen suçun zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi,

e) Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması,

gibi gerekçeler ile verilen beraat kararlarında, bu kişi/kişiler hakkında soruşturma sonucunda kovuşturmaya gerek olmadığına dair karar veya açılan ceza davası sonucunda beraat kararı verilmesi hallerinde dahi eylemlerinin niteliğinden dolayı ilgili kişi/kişilere rücu edilecektir.

(3) Kaldı ki; kararlara gerekçe yapılan fiiller ceza hukuku açısından suç olarak tanımlanmamakla birlikte, Borçlar Hukuku açısından tazminat sorumluluğunu gerektirir bir haksız fiil niteliği taşıyabilir. Fiil bazen suç olduğu halde haksız fiil niteliği taşımaz iken, bazen de haksız bir fiil sayıldığı halde, suç teşkil etmez. Türk Borçlar Kanununun 74 üncü maddesinde de ayrıntıları ile hüküm altına alındığı üzere, ceza hakiminin bir fiili suç saymamasına rağmen, hukuk hakiminin aynı fiili haksız bir fiil kabul etmesi mümkündür. Ancak, haksız fiilin varlığından söz edebilmek için zararın doğumu şarttır. Burada Kurumumuz açısından önemli olan, zararı doğuran ve her türlü tedavi ve yol masrafının yapılmasına sebebiyet veren haksız fiilin fail/faillerine rücu edilmesidir.

Örneğin; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31-34 üncü maddelerinde sayılan yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma halleri gerekçe yapılarak, Ceza Mahkemesince beraat kararı verilse dahi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 65 inci maddesine istinaden bu kişi/kişilere aynı şekilde rücu edilebilir.

3- İdarelerin hizmet kusurundan doğan haksız fiiller

(1) Hizmet kusuru; idarenin örgüt yapısına ya da bizatihi hizmetin sunumuna ilişkin sürecin işleyişinde meydana gelen, ya da var olan nesnel nitelikli bir aksama veya bozukluk nedeniyle, idarece tam olarak sunulması gereken bir hizmetin eksik, yanlış ya da kötü verilmesidir. Hizmet kusuru sayılan durumlar, hizmetin kötü işlemesi, hizmetin hiç işlememesi, hizmetin geç veya yavaş işlemesi olarak kabul edilen fiillerdir. Ayrıca Danıştayın, kusur derecesinin belirlenmesinde kamu hizmetinin zamanını, mahallini, idarenin elinde bulunan vasıta ve imkanları, yazılı mevzuat ve zarar gören şahsı dikkate aldığı bilinmektedir.

(2) Diğer taraftan idarenin, hukuka aykırı davranışlardan doğan zararları karşılaması, hukuk devleti anlayışının doğal sonucudur. Ancak, idarenin sorumluluğundan bahsedebilmek için kural olarak ortada bir zararın neden olduğu Kurum gideri oluşması ve bu zararın bir idari faaliyet nedeniyle meydana gelmiş olması şartı aranmalıdır.

Örneğin; şehir içindeki yol yapımında açık bırakılan çukura düşerek sakatlanan, hayvan barınağına konmaması sebebiyle şehir içinde sahipsiz bir şekilde dolaşan köpek tarafından yaralanan, buzlanma nedeniyle düşme sonucu oluşan kafa travması nedeniyle beyin ameliyatı geçiren, doğalgaz hizmeti veren şirketin ihmal/kusuru nedeniyle gerçekleşen doğalgaz patlaması sonucunda yaralanan, açık bırakılan elektrik pano veya kablolarından dolayı zarara uğrayan kişi/kişilere, Kurumca yapılan her türlü giderlerin, buna sebebiyet veren özel/tüzel idareden hizmet kusurları oranında rücu tahsil edilmesi gerekmektedir.

D. YERSİZ ÖDEMELERİN GERİ ALINMASI

(1) *Bilindiği üzere;5510 sayılı Kanununun 96 ncı maddesi “Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler;*

a) Kasıtlı veya kusurlu davranışlardan doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden,

b) Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten itibaren yirmi dört ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, yirmi dört aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan itibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır.

...” hükmüne,

(2) Yine anılan Kanununun 103 üncü maddesinin son fıkrası, “ 71 inci maddede yer alan kimlik tespiti yükümlülüğünü yapmayan ve bu nedenle bir başka kişiye sağlık hizmeti sunulması nedeniyle Kurumun zarara uğramasına sebebiyet veren sağlık hizmeti sunucularından uğranılan zarar geri alınır.” hükümlerini amirdir.

1- Yersiz Ödemeler

(1) Yukarıda açıklanan hükümler doğrultusunda genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere Kurumumuzca bedeli ödenen şahsi tedavi giderlerinin yersiz ödendiğinin tespiti halinde, Kanununun 96 ncı maddesi hükmüne göre Kurumdaki alacaklarından; alacakları yoksa genel hükümlere göre tahsil edilmesi gerekmektedir. Haksız ve yersiz ödemenin ilgilinin kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğması veya Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanması hallerinin tespiti için Fazla ve Yersiz Ödemelerin Tahsiline ilişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmeliğe göre işlem yapılması uygun olacaktır.

2- Kimlik Tespit Yükümlülüğü

(1) 5510 sayılı Kanununun 71 inci maddesinde yer alan kimlik tespiti yükümlülüğünü yerine getirmeyen ve bu nedenle bir başka kişiye sağlık hizmeti sunulması nedeniyle Kurumun zarara uğramasına sebebiyet veren sağlık hizmeti sunucularından da uğranılan zararın geri alınması gerekmektedir. Bu durumda 5510 sayılı Kanununun 103 üncü maddesinin son fıkrasına göre sağlık hizmeti sunucularına fazla ve yersiz olarak yapılan ödemeler, sağlık hizmeti

sunucuları ile Kurumumuz arasında yapılan sözleşme ve protokol hükümleri ile genel hükümlere göre tahsil edilecektir.

3- Haksız Menfaat Temini

(1) 5510 sayılı Kanununun 71 inci maddesinin ikinci fıkrasında “*Genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin kendi adına bir başkasının sağlık hizmeti almasını veya Kurumdan haksız bir menfaat temin etmesini sağlaması yasaktır. Bu fiilleri işleyenlerden Kurumun uğradığı zararın iki katı kanunî faiziyle birlikte müştereken ve müteselsilen tahsil edilir ve ilgililer hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanır.*

...” hükmü yer almaktadır.

(2) Bu madde hükmü uyarınca genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, kendi adına bir başkasının sağlık hizmeti almasına veya Kurumdan haksız bir menfaat temin etmesine sebebiyet vermesi halinde, Kurumun uğradığı zararın iki katı kanuni faiziyle birlikte hem genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olduğu kişiden hem de sağlık hizmetinden faydalanan kişiden müştereken ve müteselsilen sorumluluk esaslarına ve genel hükümlere göre tahsil edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu kişiler hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümlerine istinaden işlem yapılmasını teminen ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekmektedir.

(3) Ancak, Kurum uygulamasında bu yönde görülen karışıklıkların giderilebilmesi ve ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarınca “kovuşturmaya yer olmadığına dair karar” verilmesi ile neticelenen gereksiz suç duyurularının engellenebilmesini teminen, Kurum zararının doğmasına sebebiyet veren eylemin, TCK bakımından suç teşkil etmeyip, Kurumu zarara sokan bir haksız fiil olması durumunda, Kurum zararının ilgili kişi ya da kişilerden tahsilini sağlamak amacıyla, genel hükümlerin ve/veya sağlık hizmeti satın alma sözleşmeleri hükümlerinin işletilmesi yeterli olup, suç duyurusunda bulunulmasına gerek bulunmamaktadır. Bu hususta, tereddüt hasıl olması durumunda Sosyal Güvenlik il müdürlükleri bünyesindeki hukuk servislerinden görüş alınması uygun olacaktır.

4- Kanununun 103 üncü Maddesinin Uygulanması

(1) Diğer taraftan, 5510 sayılı Kanununun 103 üncü maddesinde “*Kurumca yapılan inceleme neticesinde;*

- a) *Sağlık hizmeti sunulmadığı halde sağlık hizmetini fatura ettiği,*
- b) *Faturayı veya faturaya dayanak oluşturan belgeleri, gerçeğe aykırı olarak düzenlediği,*
- c) *64 üncü madde gereğince kapsam dışı tutulan sağlık hizmetlerini, kapsam içinde olan sağlık hizmetleri gibi gösterdiği,*

d) *Sağlık hizmetlerine hak kazanmayan kişilere, sağlık hizmeti sunarak Kuruma fatura ettiği tespit edilen sağlık hizmeti sunucuları hakkında genel hükümlere göre takip yapılacağı ve bu fiiller nedeniyle, Kurumun yersiz ödediği tutarın 96 ncı maddeye göre geri alınacağı hususu”* hükme bağlandığından söz konusu fiillerin işlendiğinin tespiti halinde yukarıda açıklanan hususlar ve varsa sözleşme/protokol hükümleri ayrıca yerine getirilecektir.

E. ORTAK HUSUSLAR

(1) Söz konusu rücu işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için sağlık hizmeti sunucuları tarafından Kurumumuza gönderilen sağlık hizmeti giderlerine ilişkin belgelerin il müdürlüklerine intikalinden önce şu hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

(2) Sağlık hizmeti sunucuları tarafından, Sağlık Uygulama Tebliğinin “Fatura Düzenlenmesi” ile ilgili bölümünün hükümleri de dikkate alınarak;

a) İş kazası, meslek hastalığı hallerinde genel sağlık sigortalısının, Trafik kazası ve adli vaka hallerinde ise, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler için düzenlenen tüm tedavi belgeleri ile kişilerin adı, soyadı, T.C. kimlik ve varsa sigorta sicil numarası,

b) Olaya sebebiyet veren kişinin biliniyor ise; bu kişinin adı, soyadı, T.C. kimlik ve sigorta sicil numarası,

belirtilmek suretiyle mutlaka ilgili il Müdürlüğüne gönderilmek zorundadır.

(3) Kurumumuza gönderilen sağlık hizmeti giderlerine ilişkin belgelerin ilgili il müdürlüklerine intikalinden sonra ise şu hususlara dikkat edilecektir.

(4) İş kazası, meslek hastalığı, trafik kazası ve adli vaka hallerinde belgeler, rücu işleminin yürütüleceği yere gönderilmeden önce;

Olaya sebebiyet veren gerçek kişi/kişiler ile tüzel kişilerin, sigortalının, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin adı, soyadı, T.C. kimlik, sigorta sicil ve emekli sicil numarası, ikametgah ve/veya iş adresi, ev, iş, cep telefon numaraları, tüzel kişi olması halinde ise, unvanı, açık adresi ve iş telefon numarası temin edilmek suretiyle elde edilecek tüm bilgi ve belgelerin, hukuki sürecin takibinde gecikmeye meydan verilmemesini teminen aktif sigortalının bağlı bulunduğu, pasif sigortalının ise ikamet ettikleri yerde bulunan Sosyal Güvenlik il müdürlüklerine gönderilmesi gerekmektedir.

(5) Rücu işleminin yürütüleceği Sosyal Güvenlik il müdürlüklerine söz konusu bilgi ve belgelerin intikalinden sonra Kurumca yapılan giderlerin rücu edilebilmesi veya yersiz ödemelerin tahsili için eksik olan her türlü, bilgi, belge, tutanak, rapor ve mahkeme kararlarının yetkili mercilerden temin edilerek, Kurumumuz Taşra Teşkilatı Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri dikkate alınarak sosyal güvenlik il müdürlüğünün ilgili servisi tarafından rücu işlemlerinin usule uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

(6) Ancak, rücu işlemlerini yürütecek Sosyal Güvenlik il müdürlüklerince, rücu konusu ile ilgili uygulamalarda daha önce rücu davası açılabilmesi için mahkeme kararlarının kesinleşmesi beklenmekte iken; 18/04/2012 tarih, 2012/15 sayılı ve “Rücu davalarına konu alacakların dava açılmadan tahsili” konulu Genelge ile bu husus şu şekilde düzenlenmiştir: *“Kurumumuzca rücu tazminat davaları açılmadan önce, sigortalı veya hak sahipleri tarafından açılan tazminat davaları varsa, söz konusu davalar sonucu verilen kesinleşmiş kararlardaki kusur oranlarına göre hesaplanacak rücu tutarının işveren/ üçüncü kişilerden kısa mehilli bir yazıyla istenmesi, ödenmemesi halinde dava açılması gerekmektedir.”*

(7) Diğer yandan idari yoldan tahsilatın sağlanabilmesi amacıyla; Kurum zararının ilgili 3 üncü kişi/kişilerden Tebligat Kanunu hükümlerine istinaden talep edilmesi uygun olacaktır. İdari yoldan tahsilatın sağlanamaması durumunda ise, rücu işlemlerini gerçekleştirmek üzere sosyal güvenlik il müdürlüğünün ilgili servisi tarafından konuya ilişkin olarak toplanan bilgi ve belgeler ile yazışmalara havi dosyanın, zamanaşımı hususu da dikkate alınmak suretiyle, yasal prosedürün başlatılabilmesi için Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü hukuk servisine intikal ettirilmesi gerekmektedir.

(8) Genelgeye konu işlemlerin yürütülmesi sırasında tereddüt hasıl olması durumunda, bağlı bulunulan il müdürlüğü hukuk servisleri ile rücu işleminin konusu olan sağlık hizmeti veya diğer giderlere ait gerekli düzenlemelerin yapılmasından sorumlu Kurum merkez teşkilatı

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü

birimleri ve/veya daire başkanlıklarından görüş alınmak suretiyle gerekli iş ve işlemler yürütülecektir.

Bilgi edinilmesi ve gereğini rica ederim.

Fatih ACAR
Kurum Başkanı

DAĞITIM:

Gereği için:

Tüm merkez/taşra birimlerine

Bilgi için:

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına